



Կարևոր է, որ յուրաքանչյուր ոք ստանա ճշգրիտ բժշկական տեղեկատվություն, որպեսզի կարողանա առավել ճիշտ որոշում կայացնել իր և իր ընտանիքի համար COVID-19-ի դեմ պատվաստման վերաբերյալ: Միշտ չէ, որ հեշտ է տարբերել ճշգրիտ և կեղծ տեղեկությունները: Պատվաստման վերաբերյալ ճշգրիտ տեղեկությունները շատ կարևոր են և կարող են օգնել դադարեցնել միջերը և ասեկոսեները: Կարող է դժվար լինել իմանալ, թե տեղեկատվության որ աղբյուրներին կարելի է վստահել: Իմացեք [կեղծ տեղեկությունները ստուգելու](#) եղանակները:

Եթե փորձում եք որոշում կայացնել COVID-19-ի դեմ պատվաստման վերաբերյալ կամ փորձում եք օգնել չկողմնորոշվող ընկերոջը, այցելեք հետևյալ [վստահելի աղբյուրները](#)՝ պատվաստման վերաբերյալ ճշգրիտ տեղեկությունների համար, և ծանոթացեք ստորև ներկայացված փաստերին:

**Միջ #1: Պատվաստանյութերը մշակվել են չափազանց արագ և մշակողները չգիտեն՝ արդյոք պատվաստանյութերն անվտանգ են:**

**Փաստեր: Պատվաստանյութերը կարող են ստեղծվել արագ և այնուամենայնիվ լինել անվտանգ մի քանի պատճառներով.**

- Գիտնականները մեծ առաջընթաց են ապահովել, քանի որ նրանք արդեն ուսումնասիրել էին այլ կորոնավիրուսներ, ինչպիսիք են SARS-ը և MERS-ը: Նրանք նաև ուսումնասիրել էին ինչպես իՌՆԹ-ն (mRNA), այնպես էլ վիրուսային վեկտորի պատվաստանյութերը: Սրանք COVID-19-ի դեմ Միացյալ Նահանգներում օգտագործվող պատվաստանյութերի տեսակներն են:
- Կառավարությունը տրամադրել է մեծ գումարներ և միջոցներ՝ պատվաստանյութի մշակման համար: Սա հեշտացրել է գիտնականների համատեղ աշխատանքը:
- COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի փորձարկումներ իրականացնելու համար հետազոտողները օգտագործել են գոյություն ունեցող ցանցերը: Փորձարկումները հնարավոր էր արագ սկսել, քանի որ մարդիկ մեծ ցանկություն ունեին մասնակցելու:
- Սննդամթերքի և Դեղամիջոցների Վարչությունը (FDA) և Հիվանդությունների Վերահսկման Կենտրոնները (CDC) առաջնահերթություն են տվել COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի վերափորձարկմանը ու թույլտվություն տրամադրելուն:
- իՌՆԹ (mRNA) պատվաստանյութերը (Pfizer և Moderna պատվաստանյութերը) ավելի արագ են պատրաստվում, քան ավանդական պատվաստանյութերը:
- Պատվաստանյութերի մշակման և արտադրության որոշ փուլեր իրականացվել են միաժամանակ՝ մեկը մյուսին հաջորդելու փոխարեն: Օրինակ՝ արտադրությունը սկսվել է այն ժամանակ, երբ դեռ կլինիկական փորձարկումներ էին կատարվում: Կարևորն այն է, որ [ձեռնարկվել է](#) յուրաքանչյուր քայլ, որն անհրաժեշտ է նոր պատվաստանյութ պատրաստելու և դրա անվտանգությունն ապահովելու համար: Գիտնականները չեն շրջանցել որևէ քայլ:

**Միջ #2: Մենք բավարար տեղեկություններ չունենք երկարատև ազդեցությունների մասին:**

**Փաստեր: Պատվաստանյութերի գործողության գիտական ընկալումից պարզ է դառնում, որ շատ քիչ է հավանականությունը, որ COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերը կառաջացնեն երկարատև կողմնակի ազդեցություններ:**

Հիմնվելով այն ամենի վրա, ինչ գիտենք մյուս պատվաստանյութերի մասին՝ յուրաքանչյուր կողմնակի ազդեցություն սովորաբար սկսում է դրսևորվել պատվաստվելուց հետո վեց շաբաթա ընթացքում: Այդ պատճառով, Սննդամթերքի և Դեղորայքի Վարչությունը (FDA) պահանջել էր, որ իրենց կողմից COVID-





19-ի դեմ օգտագործման թույլտվություն ստացած յուրաքանչյուր պատվաստանյութ ուսումնասիրվի կլինիկական փորձարկումների շրջանակում առնվազն ութ շաբաթ: Բացի այդ, CDC-ն շարունակում է ուշադիր հետևել COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի ազդեցություններին՝ FDA-ի կողմից թույլտվություն ստանալուց կամ հաստատվելուց և ավելի ու ավելի շատ մարդկանց նկատմամբ կիրառվելուց հետո: Անցել է մոտ մեկ տարի COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի թույլատրումից ի վեր (և ավելի քան մեկ տարի պատվաստանյութերի փորձարկումների մեկնարկից): Միլիարդավոր մարդիկ պատվաստվել են COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերով, և երկարատև կողմնակի ազդեցություններ չեն արձանագրվել:

Հակառակ դրան, մենք գիտենք, որ COVID-19-ի հարուցիչ վիրուսը կարող է առաջացնել որոշ երկարատև ազդեցություններ ինչպես մեծահասակների, այնպես էլ երեխաների մոտ: Օրինակ՝ որոշ մարդիկ կարող են առաջին անգամ COVID-19-ով վարակվելուց հետո մի քանի ամիս շարունակ ունենալ այնպիսի ախտանիշներ, ինչպիսիք են չափազանց հոգնած զգալը, քնի հետ կապված դժվարությունը, գլխացավերը և շնչարգելությունը, որը հաճախ կոչվում է երկարաժամկետ COVID կամ տևական COVID: Հետ-COVID-ը կարող է առաջանալ նույնիսկ այն մարդկանց մոտ, որոնք սկզբում ունեցել են COVID-19-ի մեղմ ախտանիշներ կամ նրանց մոտ, որոնք ընդհանրապես ախտանիշներ չեն ունեցել: Ավելին, ծանր առողջական վիճակը, որը կոչվում է երեխաների Բազմահամակարգային Բորբոքային Համախտանիշ (MIS-C), ազդել է հազարավոր երեխաների վրա՝ վարակվելուց շաբաթներ անց՝ հանգեցնելով հոսպիտալացումների և մահերի: Պատվաստումն ստեղծում է պաշտպանություն վիրուսի այս <<երկարատև>> հետևանքներից:

Կարող եք իմանալ ավելին՝ այցելելով CDC-ի [COVID-19-ի Դեմ Պատվաստման Անվտանգության](#) կայքէջը:

**Միջ #3: Պատվաստանյութերը պարունակում են COVID-19-ի հարուցիչ վիրուս, որը կարող է վարակել ձեզ:**

**Փաստեր: Պատվաստանյութերից քրնէ մեկը չի պարունակում COVID-19-ի հարուցիչ վիրուս որևէ ձևով: Դրանք չեն կարող վարակել ձեզ COVID-19-ով:**

Եթե պատվաստվելուց անմիջապես հետո դուք վարակվում եք COVID-19-ով, ապա պատճառն այն է, որ դուք վարակվել եք COVID-19- ունեցող որևէ անձից այն ժամանակահատվածում, երբ պատվաստվել եք: Վարակվելուց հետո ախտանիշների առաջացումը կարող է տևել մինչև 14 օր: Այսպիսով, եթե դուք վարակվում եք պատվաստվելուց անմիջապես առաջ, կարող է չհիվանդանաք նախքան ձեր պատվաստվելը:

Հնարավոր է նաև վարակվել պատվաստվելուց հետո: Դա պայմանավորված է նրանով, որ ձեր մարմնից ժամանակ է պահանջվում դիմադրողականություն ստեղծելու համար: Թեև պատվաստանյութերը շատ արդյունավետ են, սակայն որևէ պատվաստանյութ 100%-ով արդյունավետ չէ:

Երբեմն մարդիկ ջերմություն են ունենում կամ հոգնածություն են զգում պատվաստվելուց հետո մեկից երկու օր շարունակ: Դրանք պատվաստանյութի բնական կողմնակի ազդեցություններ են, քանի որ մարմինը ստեղծում է դիմադրողականություն, ոչ թե հարուցիչից առաջացած հիվանդության նշանները: Կողմնակի ազդեցությունները երկար չեն տևում և անհետանում են մի քանի օրվա ընթացքում:





**Միջ #4** Երբ որևէ անձ պատվաստվում է COVID-19-ի դեմ, դա COVID-19-ի վիրուսը տարածելու և շրջապատող մարդկանց վարակելու պատճառ է հանդիսանում:

**Փաստեր:** Միացյալ Նահանգներում թույլատրված երեք պատվաստանյութերից ոչ մեկը չի պարունակում COVID-19-ի վիրուսը որևէ ձևով: Պատվաստվելը չի կարող վիրուսի տարածման պատճառ դառնալ:

COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերը որևէ կերպ չեն կարող որևէ մեկին վարակել COVID-19-ի հարուցիչ վիրուսով կամ վարակող դարձնել անձին: Պատվաստման հետևանքով վիրուսի տարածումը կարող է տեղի ունենալ միայն այն դեպքում, եթե պատվաստանյութը պարունակում է վիրուսի թուլացած տեսակը: Միացյալ Նահանգներում թույլատրված երեք պատվաստանյութերից ոչ մեկը չի պարունակում COVID-19-ի վիրուսը որևէ ձևով: Չկա վիրուս, որը կարող է տարածվել: COVID-19-ի դեմ պատվաստումն օգնում է նվազեցնել COVID-19-ով վարակվելու հավանականությունը: Եվ եթե դուք վարակված չեք COVID-19 վիրուսով, չեք կարող այն տարածել կամ փոխանցել ուրիշներին:

**Միջ #5:** Այս պատվաստանյութերն օգտագործում են գենետիկ նյութ՝ վիրուսի դեմ պայքարելու համար: Սա նշանակում է, որ դրանք կարող են ազդել մեր գեների վրա:

**Փաստեր:** Այս պատվաստանյութերն օգտագործում են գենետիկ նյութ, որը սովորեցնում է ձեր մարմնին՝ ինչպես պայքարել վիրուսի դեմ: Սակայն գենետիկ նյութը չի փոխում ձեր գեները:

COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութում պարունակվող ԴՆԹ-ն կամ ՌՆԹ-ն մեր մարմնի բջիջներին սովորեցնում են՝ ինչպես ստեղծել COVID-19 վիրուսի վրա հայտնաբերված հասկային սպիտակուցի մի մասը: Այս քայլը անհրաժեշտ է մեր մարմնի իմունային համակարգին՝ արձագանք ստեղծելու համար: Իմունային համակարգն այնուհետև մշակում է հակամարմիններ և պատրաստում իմունային բջիջները՝ պայքարելու COVID-19-ի վիրուսի դեմ, եթե հետագայում վարակվենք վիրուսով:

Pfizer և Moderna պատվաստանյութերը պարունակում են mRNA (տեղեկատվական ՌՆԹ): mRNA-ն երբեք չի ներթափանցում բջջի միջուկ, որտեղ տեղակայված է մեր ԴՆԹ-ն, հետևաբար այն չի կարող փոփոխել մեր ԴՆԹ-ն: J&J պատվաստանյութը ադենովիրուսային պատվաստանյութ է, որը պարունակում է ԴՆԹ: Ադենովիրուսային պատվաստանյութը օգտագործում է վիրուս, որը փոփոխվել է այնպես, որ այն չի կարող մեզ հիվանդացնել և չի կարող կրկնօրինակվել: Պատվաստանյութի ԴՆԹ-ն չի կարող համակցվել մեր ԴՆԹ-ի (կամ բրոմոսոմների) հետ, քանի որ պատվաստանյութը չունի ԴՆԹ-երն իրար կապակցող ֆերմենտ (որը կոչվում է ինտեգրազա (integrase)):

**Միջ #6:** Պատվաստանյութերը պարունակում են միկրոչիպ, որն օգտագործվում է իմ շարժին հետևելու համար:

**Փաստերը:** COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերը չեն պարունակում միկրոչիպեր կամ շարժին հետևող որևէ տեսակի սարք:

Ներարկիչի ասեղը, որն օգտագործվում է COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութը ներարկելու համար, շատ ավելի փոքր է, քան անգամ ամենափոքր միկրոչիպը: Այս միջոց ծագել է սոցիալական ցանցերում, որտեղ պնդում են, որ Microsoft-ի համահիմնադիր Բիլ Գեյթսը ցանկանում է հետևել մարդկանց՝ նրանց մեջ տեղադրելով միկրոչիպեր: Բիլ և Մելինդա Գեյթս Յիմնադրամը (The Bill and Melinda Gates Foundation)





պաշտոնապես հայտարարել է, որ այս պնդումը [կեղծ](#) է: Ինչպես շատ առցանց միջեր, այս պատմությունը ևս դժվար է կանգնեցնել նույնիսկ այն բանից հետո, երբ շարունակաբար ապացուցվում է, որ այն կեղծ է:

**Միջ #7: Պատվաստվելուց հետո ներարկիչի ասեղը մնում է ձեր թևի մեջ:**

**Փաստեր:** Պատվաստվելուց հետո ներարկիչի ասեղը ձեր թևում չի մնում: Ասեղը «անհետանում է», քանի որ ներարկումից հետո այն հետ է քաշվում ներարկիչի կամ անվտանգության խցիկի մեջ:

Հավանաբար դուք տեսել եք այն տեսանյութը, որը թվում է՝ ցույց է տալիս, թե պատվաստվելուց հետո ասեղը մնում է մարդու թևում: Այն, ինչ իրականում տեսնում եք, ետ քաշվող ասեղն է գործողության մեջ: [Ետ քաշվող ասեղներով ներարկիչները](#) գործում են պատվաստանյութի ներարկումից հետո ասեղը ներարկիչի կամ ներարկիչի կողքի անվտանգության խցիկի մեջ ետ քաշվելու միջոցով: Բուժաշխատողներն օգտագործում են այդ տիպի ներարկիչները, որպեսզի խուսափեն ասեղներով իրենց ծակելուց:

COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի ներարկման համար օգտագործվող ասեղը շատ բարակ է, իսկ պատվաստանյութի բանակը՝ շատ քիչ: Քանի որ ասեղը շատ փոքր է, իսկ ներարկվող դեղաչափը շատ քիչ, գուցե չգտաք, թե ինչպես է ասեղը մտնում կամ պատվաստանյութը ներարկվում ձեր թևի մեջ: Նախքան պատվաստանյութի ներարկումը, դուք կարող եք տեսնել ներարկիչի թափանցիկ հեղուկը և ասեղը: Պատվաստանյութի ներարկումից հետո կտեսնեք, որ հեղուկ չի մնացել, և ասեղը գտնվում է ներարկիչի (կամ անվտանգության խցիկի) ներսում:

**Միջ #8: <<Մազնիսի թեստը>> ապացուցում է, որ պատվաստվելուց հետո ձեր թևում միկրոչիպ կամ ասեղ է մնացել:**

**Փաստեր:** Սա պարզապես խորամանկություն է՝ ձեզ հիմարացնելու համար:

Սոցիալական ցանցերում կան տեսանյութեր, որոնք ցույց են տալիս, թե ինչպես են մազնիսները կաչում մարդկանց թևերի այն հատվածներին, որտեղ ներարկվել է պատվաստանյութը: Սա արվում է՝ ապացուցելու, որ պատվաստանյութը պարունակում են միկրոչիպեր կամ որ ասեղը մնացել է ձեր թևում: Սա պարզապես խորամանկությունն է:

Մազնիսները կարող են հեշտությամբ կաչել մաշկին կաչուն ժապավենով կամ քսուքով: Նույնիսկ մազնիսը կամ մետաղադրամը ձեր մաշկին ամուր սեղմելու դեպքում դրանք կարող են մնալ ձեր մաշկին կպած: Բացի այդ, մազնիսը ձգելու համար անհրաժեշտ մետաղը շատ ավելի մեծ ծավալ է պահանջում, քան հնարավոր է տեղավորել այն ասեղի մեջ, որն օգտագործվում է COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութը ներարկելու համար:

**Միջ #9: Չի կարելի վստահել այն անձանց, որոնք ստեղծել են այս պատվաստանյութերը: “Big Pharma”-ն պարզապես ցանկանում է գումար աշխատել և վճարել է բժիկներին, որպեսզի բժիշկները հայտնեն, որ իրենց ապրանքն անվտանգ է:**

**Փաստերը:** Այս պատվաստանյութերի մշակման գործընթացը եղել է թափանցիկ: Անկախ գիտնականներին և հանրությանը հասանելի են ավելի շատ տեղեկություններ և տվյալներ, քան երբևէ:

Թեև կան դեղագործական ընկերությունների սարսափելի օրինակներ, երբ շահույթը գերադասվել է անվտանգությանը, այնուամենայնիվ այս պատվաստանյութերի մշակումը իրականացվել է հանրության





աչքի առջև: Պատվաստանյութերի անվտանգության և արդյունավետության (եզրույթ, որն օգտագործվում է՝ նշանակելու, որ պատվաստանյութերը գործում են) վերաբերյալ ակնարկները հրապարակվել են, որպեսզի հասանելի լինեն բոլորին:

Չեղարկությունը վերահսկող մարդկանց շարքերում են երկրի տարբեր հաստատություններից բժիշկներ: Նրանք ներկայացնում են զանազան բժշկական խմբեր, այդ թվում այնպիսի խմբեր, որոնք բազմիցս պայթարել են առողջապահական ոլորտում ռասիզմի դեմ: Նրանք չեն վճարվում այս աշխատանքի համար և ներգրավված են՝ ստուգելու հետազոտության որակը և երաշխավորելու, որ հավասարությունը պաշտպանված է ողջ գործընթացի ընթացքում: Ստուգող-վերահսկողների անունների ցանկին և նրանց գործունեության վայրերին ծանոթանալու համար այցելեք Վարակազերման Պրակտիկայի Խորհրդատվական Կոմիտեի (ACIP) [կայքէջ](#): Կարող եք իմանալ ավելին այս մարդկանց մասին՝ փնտրելով նրանց համացանցում: Կարող եք նաև առցանց դիտել ACIP-ի որոշ հանդիպումներ:

### **Միջ #10: Սևամորթների և Լատինական համայնքների նկատմամբ դրսևորվում է տարբերվող վերաբերմունք պատվաստման հարցի շուրջ, քանի որ չկա փաստացի ապացույց, որ այն անվտանգ է:**

**Փաստեր: Սևամորթների և լատինական համայնքների նկատմամբ տարբերվող վերաբերմունք չի դրսևորվում: Սակայն նրանց խրախուսվում է պատվաստվել, քանի որ նրանց մոտ COVID-19-ի հետևանքով վարակման, հոսպիտալացումների և մահերի թիվն ավելի բարձր է:**

Այս մտահոգությունը հասկանալի է: Նախկինում տարբերվող մաշկի գույն ունեցող մարդկանց ստել կամ ստիպել են դեղեր օգտագործել կամ մասնակցել բժշկական գործողությունների՝ իրականացնելով ոչ էթիկական գործելակերպ և վտանգելով նրանց առողջությունը:

Միացյալ Նահանգներում հասանելի երեք պատվաստանյութերը փորձարկվել են զանազան մարդկանց շրջանում: Ձանքեր են գործադրվել՝ ներառելու սևամորթ և լատինացի կամավորների այնպիսի քանակ, որն արտացոլում է բնակչությունը: Դա արվել է համոզվելու համար, որ պատվաստանյութերն անվտանգ են և արդյունավետորեն են գործում այս խմբերում: Դա արվել է նաև կանխելու, որ այս խմբերը չդառնան բժիշկների անուշադրության կամ ռասիզմի զոհ:

Բժիշկները և հանրային առողջապահական ծրագրերը քրտնաջան աշխատում են՝ ապահովելու, որ Սևամորթները և լատինական համայնքները հավասար հասանելիություն ունենան COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերին: Սևամորթ և լատինացի բնակիչների շրջանում, բնիկ ամերիկացիների և բնիկ հավայանցիների հետ միասին, COVID-19-ի հետևանքով վարակման, հոսպիտալացումների և մահերի թիվն ամենաբարձրն է: Այդ պատճառով դուք կարող եք տեսնել գովազդային վահանակներ կամ լսել գովազդ, որը խրախուսում է այս համայնքներին պատվաստվել:

Լոս Անջելեսի Շրջանը ցանկանում է, որ ամենից շատ տուժած այդ համայնքներն ունենան հնարավորինս շուտ պատվաստվելու հնարավորություն: Լոս Անջելեսի Շրջանի սևամորթ և լատինացի բնակիչների համար հնարավորությունները մեծ են: Խնդրում ենք կարդալ պատվաստանյութերի մասին հնարավորինս վստահելի աղբյուրները: Խոսեք վստահելի լավատեղյակ մարդկանց հետ՝ ձեր բժշկի, գիտնականի կամ դեղագործի, և ուղղեք նրանց ձեր հարցերը և հայտնեք մտահոգությունների մասին: Ձեր հարցերը կարևոր են և պետք է արժանանան բանիմաց և վստահելի անհատների պատասխաններին:





**Միջ #11: Անհրաժեշտ չէ, որ ես պատվաստվեմ, եթե արդեն վարակվել եմ COVID-19-ով:**

**Փաստեր:** Բժիշկները և գիտնականները խորհուրդ են տալիս պատվաստվել, անգամ եթե արդեն վարակվել եք COVID-19-ով: Սա խորհուրդ է տրվում այն պատճառով, որ պատվաստանյութը տրամադրում է ավելի լավ և երկարատև պաշտպանություն:

Բնական անվարակունակությունն այն պաշտպանությունն է, որը դուք ձեռք եք բերում COVID-19-ից հետո: Պատվաստումը կբարձրացնի ձեր դիմադրողականությունը COVID-19-ից ավելի լավ և երկար պաշտպանվելու համար: Իրականում, վերջերս կատարված ուսումնասիրությունը պարզել է, որ չպատվաստված մարդիկ կրկնակի հավանական է, որ նորից կվարակվեն, քան պատվաստված մարդիկ: Պատվաստումը նաև օգնում է պաշտպանվել վիրուսի ավելի վարակիչ տեսակներից, ինչպիսին է Դելտա ենթատեսակը, որը ձեր առաջին անգամ վարակվելիս գուցե գոյություն չի ունեցել: Պատվաստումը կնվազեցնի COVID-19-ով կրկին վարակվելու հավանականությունը:

**Միջ #12: COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերը պարունակում են արհեստականորեն ընդհատված պտղի բջիջներ: Ես հավանություն չեմ տալիս արհեստական ընդհատմանը (աբորտ): Ճիշտ չէ պատվաստվելը, քանի որ պատվաստանյութերը պարունակում են արհեստականորեն ընդհատված պտղի բջիջներ:**

**Փաստեր:** Միացյալ Նահանգներում թույլատրված պատվաստանյութերից որևէ մեկը չի պարունակում որևէ պտղաբջիջ կամ պտղի հյուսվածք:

COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի մշակման, փորձարկման կամ արտադրության մեջ օգտագործվել են այն պտղի բջիջները, որոնք ստացվել են 1973 և 1985 թվականներին լաբորատորիաներում կատարված 2 աբորտների բջիջներից: Պատվաստանյութերում օգտագործվող պտղի բջիջներից ոչ մեկը չի ստեղծվել վերջերս արհեստական ընդհատումից կամ հատուկ պատվաստանյութի մշակման նպատակով կատարված արհեստական ընդհատումից:

- **Pfizer-ը և Moderna-ն** չեն օգտագործել պտղի որևէ բջիջի շարք COVID-19-ի դեմ իրենց պատվաստանյութերի մշակման կամ արտադրման գործընթացում: Նրանք օգտագործել են պտղի բջիջների շարք լաբորատոր հետազոտության ժամանակ՝ նախքան իրենց պատվաստանյութերը մարդկանց վրա փորձարկելը:
- **Johnson & Johnson-ը** օգտագործել է պտղի բջիջների շարք COVID-19-ի դեմ իրենց պատվաստանյութերի մշակման և փորձարկման համար: Նրանք օգտագործել են պտղի բջիջները նաև պատվաստանյութի արտադրության մեջ:
- Կաթոլիկ Եկեղեցին վերանայել է COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերի արտադրության նպատակով պտղի բջիջների օգտագործման հարցը: Եկեղեցին հայտարարում է, որ «բարոյապես ընդունելի է պատվաստվել COVID-19-ի դեմ այն պատվաստանյութերով, որոնք օգտագործել են արհեստականորեն ընդհատված պտուղների բջիջներ իրենց հետազոտությունների և արտադրության գործընթացում»:

Եթե այս հարցը մտահոգում է ձեզ, ուշադիր ընթերցեք [COVID-19-ի դեմ Պատվաստանյութերը և Պտղի Բջիջները](#) փաստաթուղթը, որպեսզի կարողանաք հիմնավորված որոշում կայացնել պատվաստման վերաբերյալ:





**Միջ #13: Մենք չգիտենք՝ ինչ են պարունակում COVID-19-ի դեմ պատվաստանյութերը**

**Փաստեր: Պատվաստանյութի բաղադրիչները հասանելի են բոլորին:**

Միացյալ Նահանգներում հասանելի 3 պատվաստանյութերի բաղադրիչները տարբերվում են՝ ըստ արտադրողի: Յուրաքանչյուր պատվաստանյութի բաղադրիչների ցանկը ներկայացված է հետևյալ կայքէջում՝ [CDC-ի COVID-19-ի դեմ Պատվաստանյութերի Օգտագործման Ժամանակավոր Կլինիկական Նկատառումների](#) հավելված C: Բացի իմունային համակարգը խթանող գենետիկ նյութից, բաղադրիչները բավական պարզ են: Որոշ բաղադրիչներ ունեն գիտական քիմիական անուններ, սակայն, եթե որոնեք այդ անունները, կպարզեք, որ դրանք աղեր են, շաքարներ և ճարպեր: Դրանք անվտանգ են, եթե դուք չունեք ալերգիա բաղադրիչներից որևէ մեկի նկատմամբ:

Միացյալ Նահանգներում հասանելի որևէ պատվաստանյութ չի պարունակում ձու, ժելատին, լատեքս կամ կոնսերվանտներ: Դրանք չեն պարունակում մետաղներ, ինչպիսիք են երկաթը, նիկելը, կոբալտը, լիթիումը և հողի հազվագյուտ համաձուլվածքները: Պատվաստանյութերը չեն պարունակում նաև արտադրամասային արտադրանք, ինչպիսիք են միկրոէլեկտրոնիկան, էլեկտրոդները, ածխածնային նանոխողովակները կամ նանոլարային կիսահաղորդիչները:

**Միջ #14: VAERS-ը՝ Պատվաստման Անբարենպաստ Զետևանքների Վերաբերյալ Հաղորդման Համակարգը, ցույց է տալիս, որ հազարավոր մարդիկ, այդ թվում՝ երեխաներ, մահացել են COVID-19-ի դեմ պատվաստումից:**

**Փաստեր: Միայն VAERS-ին ներկայացված հաղորդումները չեն կարող և չպետք է օգտագործվեն՝ որոշելու համար՝ արդյոք պատվաստումն առաջացրել է անբարենպաստ հետևանք: COVID-19-ի դեմ պատվաստումից հետո կարող են առաջանալ լուրջ անբարենպաստ հետևանքներ, սակայն դրանք հազվադեպ են: COVID-19-ի դեմ պատվաստման հետևանքով երեխաների մահերի հաստատված դեպքեր չեն արձանագրվել: Ի հակադրություն, հարյուրավոր երեխաներ մահացել են COVID-19 վարակից:**

VAERS-ի՝ հանրությանը հասանելի տվյալներում հաղորդված մահերի թվի վերաբերյալ եղել է շփոթմունք: Մարդիկ VAERS-ում մահվան դեպքերի մասին հաղորդումները սխալմամբ մեկնաբանել են որպես պատվաստման հետևանքով առաջացած մահեր: Դրանք ճշգրիտ տվյալներ չեն: VAERS-ն ընդունում է պատվաստմանը հաջորդող առողջական անբարենպաստ հետևանքների մասին բոլոր հաղորդումները: Յուրաքանչյուրը կարող է [տեղեկություններ հաղորդել VAERS-ին](#), ներառյալ հանրությունը: VAERS-ին ներկայացված որոշ հաղորդումներ ներկայացնում են պատվաստման իրական արձագանքներ: Մյուսները առողջության հետ կապված պատահական անբարենպաստ հետևանքներ են և առնչություն չունեն պատվաստման հետ: Օրինակ, եթե մարդը մահանում է դժբախտ պատահարից պատվաստումից մի քանի օր անց, այն կարող է հաղորդվել VAERS-ում: VAERS-ում այդ մահը նման է լինելու պատվաստման հետևանքի, քանի որ այն տեղի է ունեցել անձի պատվաստումից անմիջապես հետո, թեև դա կարող է որևէ կապ չունենալ պատվաստման հետ: Որոշ հաղորդումներ կարող են պարունակել թերի, ոչ ճշգրիտ, պատահական, առանց ստուգելու հնարավորության կամ նույնիսկ կեղծ տեղեկություններ:

VAERS-ի տվյալների սահմանափակումների մասին ավելին իմանալու համար այցելեք CDC-ի [VAERS-ի կայքէջը](#) կամ դիտեք [VAERS և Պատվաստման Անվտանգություն. Ինչպես է Այն Աշխատում](#) տեսանյութը:

Պատվաստման անվտանգության վերաբերյալ լրացուցիչ տեղեկությունների համար այցելեք CDC-ի [COVID-19-ի դեմ Պատվաստման Անվտանգության](#) կայքէջը:





### Հավելյալ Աղբյուրներ

Այլ կեղծ միջերի համար այցելեք՝

- *CDC*՝ [Միջեր և Փաստեր COVID-19-ի Դեմ Պատվաստման Մասին](#) և [COVID-19-ի Դեմ Պատվաստման Մասին Միջեր և Փաստեր Երեխաների Համար](#)
- *Ֆիլադելֆիայի Մանկական Հիվանդանոց*՝ [COVIDVaccineAnswers.org](#)
- *Ջոնս Հոփկինս*՝ [COVID-19-ի Դեմ Պատվաստում. Միջերն Ընդդեմ Փաստերի](#)
- *FactCheck.org*՝ [Սխալ Պատկերացումներ COVID-19-ի Վերաբերյալ](#)

